

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE KARŞI TUTUMLARININ İNCELENMESİ

THE INVESTIGATION OF STUDENT TEACHERS' ATTITUDES TOWARDS THEIR OCCUPATIONS

Hüseyin BULUT*, Çetin DOĞAR**

ÖZET

Günümüz öğretmen yetiştirme programları toplumun ihtiyaç duyduğu insan gücü çerçevesinde yeniden şekillenmektedir. Bu çalışma, farklı alanlarda öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını karşılaştırmak amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2004–2005 yılı bahar ve güz dönemlerinde Okul Deneyimi-I ve Okul Deneyimi-II derslerine devam eden 865 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır ($\alpha=0,92$). Yapılan anket çalışması sonuçlarından öğretmen adaylarının devam ettikleri programa ve sınıflara göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir farkın olduğu, ancak cinsiyet yönünden anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, Tutum, öğretmen adayları.

ABSTRACT

Education systems have been reconstructed due to rapidly developments at science and technology and society the need for qualitative human. The aim of this study is to find out different prospective student teachers' attitudes towards their professions. Sampling consists of 865 student teachers, which are attending "School Experience-I" and "School Experience-II" courses at semester of 2004-2005. The survey has been used as data collection tool ($\alpha=0.92$). As a result, there is a significant difference among the student teachers' attitudes considering the ongoing programs and classes, but not gender at significant level of $p<0.05$.

Keywords: Teacher training, Attitude, student teachers.

* Erzincan Üniversitesi, Erzincan Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, 24030, Erzincan

** Erzincan Üniversitesi, Erzincan Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Öğretmenliği Anabilim Dalı, 24030, Erzincan

1. GİRİŞ

Türkiye’de öğretmenlik mesleği ve bu mesleği yürüten profesyonellerin mesleğin gereklerini yerine getirişleri ile ilgili düzenlemeler Cumhuriyetin kuruluşundan beri hep konuşula gelmiştir. Okullarımızda etkili bir öğretimin yapılabilmesi nitelikli öğretmenlerin varlığına bağlıdır (Seferoğlu, 2004). Öğretmenlerin günümüz toplumunun ihtiyaçları doğrultusunda; araştıran, sorgulayan, problem çözebilen, kritik düşünebilen, öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi üretebilen, yaratıcı, esnek, teknolojiden faydalanabilen, düşündüklerini kolayca ifade edebilen öğretmen yeterliklerine sahip olması gerekmektedir. Ayrıca, takım çalışması yapabilen bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir işlevi olduğu kabul edilen, değişme ve gelişmeleri anlayabilen, yorumlayabilen, etkililik ve kalite gibi değer ve davranışları özümseyendir. Öğretmenlerin bu vasıflara sahip bireylerden oluşması, eğitim hizmetlerinde kalitenin sağlanması açısından önemli bir beklentidir. Eğitim sisteminin temel ögesi öğretmenlerdir ve sistemin başarısı öğretmenlerin sahip oldukları özellikler ile yakından ilişkilidir (Gürses vd. 2005).

Öğretmen eğitimindeki geleneksel anlayış, öğretmen eğitiminin yetiştirme boyutu üzerinde durmak ve mesleki gelişimin önemini vurgulamaktır. Ancak günümüz eğitim görüşünü olarak nitelendirilen yapılandırıcı görüşe göre öğretmen eğitiminde; mesleki gelişim öğretmenin kendi öğretme ortam ve uygulamalarının bir parçasıdır. Yapılandırıcı bir öğretmen, öğrencilerin öğrenmesini kolaylaştıran etkinliklerle karşılaşabilmesi için bir bağlam oluşturur. Yapılandırmacılık açısından öğretmenin temel görevi, bilişsel gelişimi ve öğrenmenin gerçekleşmesini kolaylaştırmaktır (Atıcı, 2000). Öğretmen kuramsal ve uygulamaya ilişkin var olan bilgisini hiçbir zaman yeterli bulmaz ve kendini geliştirme amacıyla farklı yöntemlere başvurur. Günümüzde öğretmen eğitiminin ve öğretmenden beklenen niteliklerin önemli ölçüde değiştiğine işaret eden Calderhead (1997), bu değişimin eğitim sistemlerini ve toplumu yakından etkileyeceğini belirtmiştir. Gelecekte öğretmen eğitiminin nasıl bir nitelik taşıyacağı, öğretmenlerin sahip olması gereken rol ve yeterliklerin neler olacağı, öğretmenlik mesleğine girişte hangi niteliklerin aranacağı ve öğretmen eğitiminde halen ne tür yetersizliklerin bulunduğu konusu oldukça önemlidir. Tüm bu hususlar toplumdan topluma ve kültürden kültüre değişmekle beraber; öğretmenlerin sahip olması gereken yeterlik alanlarının ayrıntılı bir biçimde belirlenmesi her ülke açısından önem taşımaktadır (Gökçe, 2003).

Öğretmen, eğitim sürecinde anahtar rol oynar. Öğretmenin, okuldaki rollerinden en önemlisi bilginin öğrenciye kazandırılmasında rehberlik etmektir. Bu rolüyle öğretmen; öğrencisinde istedik davranış değişikliklerini

Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt-Sayı: 8-2 Yıl: 2006

oluşturur ve onu becerikli kılar. Ayrıca öğrencisine geçerli değer duygusu kazandırması, disiplinlik, yargıçlık, sırdışlık gibi roller de öğretmenden beklenir. Öğretmenlerin eğitim sürecinin hedeflerine ve genel prensiplerine inanmaları, bireysel girişim ve yaratıcılığın gelişmesi için hoşgörüyü sahip olmaları gerekir. Eğitimin her ögesi öğretmen tarafından düğümlenir ve değerlendirilir. “Öğretmen yetiştirme” çok boyutlu ve geniş kapsamlı bir konudur. Öğretmen adaylarının seçimi, eğitim-öğretimi bir dereceye kadar stajyerlik dönemi ve bu dönemdeki izleme ve değerlendirme çalışmaları, hizmet içi eğitim gibi alt konular ve bunlarla ilgili özellikler tümüyle öğretmen yetiştirme kavramı içine girmektedir (Oral ve Dağlı, 1999).

Öğretmenlik, niteliği ve işlevleri bakımından toplumların ekonomik, sosyal ve kültürel yönden gelişmesinde son derece etkili ve anlamlıdır. Öğretmenlik, önemi her geçen gün artan bir meslektir (Şimşek, 2005). Toplumlarda, iş bölümünün gelişmesi sonucu, başta aile olmak üzere her sosyal kurum kendi ana görevi ile ilgilenmek zorundadır. Ayrıca, insanlığın gelecek kuşaklara aktarması gereken bilgi ve kültür birikimi sürekli artmaktadır. Toplumsal iş bölümünde bu köprü rolü öğretmene düşmektedir. Eğitimin örgütlenmesi ve kurumlaşması, öğretmenlik mesleğinin bir ana meslek olarak desteklenip geliştirilmesini zorunlu kılmıştır. Hatta eğitim sistemlerinin hem yaş kademelerine hem de bilim ve sanat dallarına göre çeşitlenmesi her öğretim seviyesine ve okul cinsine göre farklı öğretmen yetiştirilmesini gerekli kılmıştır (Yetim ve Göktaş, 2004).

Öğretmen yetiştiren kurumların fiziki imkânsızlıkları sebebiyle, pratik uygulamaları ilk ve orta dereceli okullarda yapılmaktadır. Bu uygulamadan maksat, öğretmenlik eğitiminin teorik dersleri Eğitim Fakültelerinde verilirken, teorik kazanımların uygulamayla bütünleştirilmesi, öğrenilenlerle öğretim ortamının bir araya getirilmesidir. Öğretmen eğitiminin teorik ve uygulama yönlerinde eksiklikler ve sorunlar bulunduğu, Millî Eğitim Şuralarında, öğretmen yetiştirme ve koordinasyon toplantılarında ve çeşitli bilimsel toplantılarda gündeme gelmiş, konuyla ilgili tartışmalar yapılmış ve öneriler geliştirilmiştir (Can, 2001).

Öğretmenlik mesleğine karşı tutumları inceleyen önemli araştırmalardan birisi Özgür (1994) tarafından yapılmıştır. Araştırmada, adayların yaş, cinsiyet, bölüm tercih sıralaması, ebeveynin eğitim ve iş durumu, öğrencinin başarı düzeyi gibi değişkenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına etkisi incelenmiştir. Sonuç olarak öğretmen adaylarının genel akademik başarılarının vasat düzeyde olduğu, formasyon kursuna katılanların öğretmenlik yapmaya daha istekli oldukları tespit edilmiştir (Özgür 1994, 170-171).

Öğretmenlik formasyonu alan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını cinsiyet, öğrenim durumu, iş durumu ve öğretmenlik yapacağı öğretim kademesi değişkenleri açısından inceleyen Sürücü (1997), cinsiyet ve öğrenim durumunun adayların tutumları üzerinde etkili olmadığı, fakat ilköğretim kademesinde görev alacak adayların diğerlerine oranla daha olumlu tutuma sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır (Sürücü 1997, 80-85). Şimşek (2005), tarafından yapılan bir çalışmada, ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına katılan eğitim fakültesi ve fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları çeşitli değişkenler açısından belirlenmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucunda, eğitim fakültesi öğrencilerinin fen edebiyat fakültesi öğrencilerine göre öğretmenlik mesleği ve mesleki gereklilikler konusunda daha olumlu tutuma sahip oldukları, ancak mesleğin toplumsal saygınlık boyutunda fen edebiyat fakültesi öğrencilerinin daha yüksek düzeyde katılım gösterdiklerini tespit etmiştir.

Kaya ve Büyükkasap (2005) tarafından yapılan bir araştırmada fizik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutum ve endişeleri cinsiyete bağlı olarak incelenmiştir. Örneklemdaki öğrencilerin, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyetlerine göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir ve her iki cins için de olumlu iken daha alt boyutta yapılan analiz bayan öğretmen adaylarının öğretmenliği daha değerli bir meslek olarak gördükleri ve sevdikleri belirlenmiştir. Ayrıca, öğrencilerin öğretmenlikle ilgili aşırı endişelerinin olmadığını tespit edilmiştir. Ancak, kız öğrencilerin erkeklere göre daha fazla endişe taşıdıkları ortaya çıkmıştır.

Şenel (1999), öğretmenlik sertifikası programına katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına öğretim uygulamalarının etkisini incelemiş, uygulama sonucunda adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında herhangi bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır (Şenel 1999,68-70). Fen-Edebiyat Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutum ve düşüncelerini konu alan (Temel, 1990) araştırmadan elde edilen sonuçlar öğretmenlik mesleğinin önemine vurgu yapmasının yanında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşlerinin dağılımını da göstermektedir. Bu görüşler öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine bakış açısını yansıttığı için, bir yandan öğretmenliğe bağladıkları değerlere işaret etmesi; öte yandan da öğretmenlikteki başarılarını etkileyecek olması açısından önemlidir (Gürbütürk ve Genç, 1997).

Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların ölçülmesinde önemli bir alt boyut da bu mesleğin istenilir olup olmamasıdır. Öğretmenlik mesleğinin tercih edilmesinde, toplumsal saygınlık olarak da bilinen ve meslek statüsü-

nü etkileyen unsurların başında devletin öğretmene verdiği değerle birlikte toplumun öğretmene bakışı ve öğretmenlerin kendi mesleklerine yönelik statü algılamaları gelmektedir (Özgür 1994, 35). Konuya ilişkin görece eski ve değerli bir çalışmada ise farklı okullarda öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenliğin toplumdaki saygınlığı konusunda olumlu tutuma sahip oldukları, ancak mesleği kendileri açısından yorumlayan maddelerde tutum puanlarının daha düşük olduğu belirlenmiş, bu durum araştırmacı tarafından öğretmen adaylarının çaresiz kalmadıkça mesleğe yönelim göstermedikleri biçiminde yorumlanmıştır (Çelenk 1988, 76). Lise düzeyindeki öğrenciler üzerinde yapılan bir diğer araştırmada ise öğrencilerin genel olarak öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum sergiledikleri, cinsiyetin ve ailenin gelir düzeyinin tutumlar üzerinde etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Şahin 1992, 65).

Gürses vd (2005) tarafından tezsiz yüksek lisans eğitimlerini sürdüren kimya öğretmen adayları ve ortaöğretim kimya öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarını karşılaştırmak amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Çalışma sonucunda, kimya öğretmen adayları ile ortaöğretim kimya öğretmenleriyle öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında önemli bir farkın olmadığı tespit edilmiştir.

Bu çalışma sonucunda, üniversite sınavını (ÖSYS) kazanarak Eğitim Fakültesine yerleştirilen ve öğretmenlik mesleğine hazırlanan birinci sınıf öğrencileri ile son sınıfa devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarında bir farklılık olup olmadığı araştırılarak öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumları program türüne, sınıf seviyesi ve cinsiyet yönleri göz önünde bulundurulmuş ve bu farklılıklar karşılaştırılmıştır.

2. YÖNTEM

2.1 Araştırmanın Evreni ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2004-2005 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesindeki öğretmen adayları oluşturmaktadır. Örneklemi ise Erzincan Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümünün Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı (gündüz ve ikinci öğretim), Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Matematik Eğitimi Anabilim Dalı, Beden Eğitimi Bölümü ve Türkçe Eğitimi Bölümünde Okul Deneyimi-I ve Okul Deneyimi-II derslerine devam eden öğretmen adayları oluş-

turmaktadır. Örneklemde 473 erkek ve 392 kız öğretmen adayı bulunmaktadır.

2.2 Araştırmanın Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veriler, Likert tipi 23 maddeden oluşan anket kullanılarak elde edilmiştir. Anket örneği ekte sunulmuştur. Acat ve Yenilmez (2004) tarafından Eğitim Fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin motivasyon düzeyleri ve sorunlarını belirlemek amacıyla hazırlanmış ve anketin güvenilirlik katsayısı 0,92 (Cronbach alfa) olarak hesaplanmıştır. Anketteki sorular; öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, motivasyon ve ilgi sorularından oluşmaktadır.

2.3. Verilerin Analizi

Hizmet öncesi öğretmen adaylarının kullanılan ölçeğe verdikleri cevapların değerlendirme işlemleri için varyans analizi kullanılmıştır. Bilgisayar ortamında SPSS 11,5 programı ile çözümlenen veriler; cinsiyetler arası, birinci ve ikinci öğretime devam eden grupları karşılaştırmak amacıyla bağımsız grup t-testi kullanılarak yorumlanmıştır. Ayrıca, birbiriyle karşılaştırılan ortalamaların konumlarının birbirine göre önemli olduğu karşılaştırmalarda Scheffe testi uygulanmıştır. Anlamlılık düzeyi 0,05 olarak alınmıştır. Veri toplama aracının puanlandırılmasında “**tamamen katılıyorum (5)**”, “**katılıyorum (4)**” ve “**kararsızım (3)**” “**katılmıyorum (2)**” ve “**tamamen katılmıyorum (1)**” dereceleri kullanılmıştır. Her bir öğretmen adayı için ortalama puanlar hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Erzincan Eğitim Fakültesinde Lisans Programlarına devam eden öğretmen adaylarının devam ettikleri programlara, sınıflara ve cinsiyete göre, yapılan istatistik analiz sonuçları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir. Örneklemdeki gruplar arasındaki farkın anlamlılığı varyans analizi ve bağımsız örnekler t-testi ile test edilmiş ve sonuçlar gösterilmiştir.

Tablo 3.1 de beklenen en yüksek puan ortalama puan (\bar{X}) 115,00' dir. Dolayısıyla, en düşük ortalama puanın Matematik Eğitimi Anabilim Dalında öğrenime devam eden birinci sınıftaki öğretmen adaylarına ait olduğu anlaşılmaktadır (\bar{X} =87,09). Bununla birlikte Beden Eğitimi Öğretmenliği Anabilim Dalı birinci sınıfına devam eden öğrenciler en yüksek ortalama puana sahiptir (\bar{X} =103,83).

Tablo 3.1. Grup İstatistiği

Bölümler ve Sınıflar	Ortalama	Sayı	Standart sapma
Fen Bilgisi I	92,24	50	12,86
Fen Bilgisi IV	91,92	41	10,00
Türkçe I	101,58	60	10,16
Türkçe IV	93,46	50	11,46
Sosyal Bilgiler I	97,30	56	12,12
Sosyal Bilgiler IV	96,31	45	12,48
Sınıf Öğretmenliği I	95,00	134	14,06
Sınıf Öğretmenliği IV	94,12	55	10,72
Matematik I	87,09	51	12,45
Matematik IV	94,00	60	11,57
Beden Eğitimi I	103,83	42	13,90
Beden Eğitimi IV	98,83	30	10,30
Sınıf Öğretmenliği (İ.Ö.) I	94,00	136	14,38
Sınıf Öğretmenliği (İ.Ö.) IV	94,29	55	11,40
Toplam	115,00	865	12,94

Ayrıca dikkat çeken diğer bir bulgu ise son sınıfa devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı olan tutumlarının, Matematik Eğitimi Anabilim Dalı ve Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalının ikinci öğretim programlarına devam eden öğretmen adayları hariç, birinci sınıftaki öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarına göre daha düşük bir ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, öğretmenlik mesleğine atanamama endişesinden kaynaklanabilir. Ayrıca, bu iki anabilim dalına devam eden öğretmenlerin sürekli olarak kontenjanlarının Millî Eğitim Bakanlığı tarafından daha fazla olarak ilan edilmesi etkileyebilir.

Tablo 3.2. Bölümlere göre ortalama puanların varyans analizi

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	7375,719	5	1475,144	9,223	0,000*
Grup içi	137392,242	859	159,944		
Toplam	144767,961	864			

*p<0,05

Tablo 3.2.'deki sonuçlara göre öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri bölümlere (Fen Bilgisi ve Beden Eğitimi, Türkçe Eğitimi ve Matematik Eğitimi, Sosyal Bilgiler ve Matematik Eğitimi, Sınıf Öğretmenliği ve Beden Eğitimi ile Matematik Eğitimi ve Beden Eğitimi bölümleri arasında $p<0,05$ önem seviyesinde oldukça anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. ($F=9,223$, $p<0,000$).

Daha sonra elde edilen farklılığın hangi bölümler arasında olduğunu tespit etmek için yapılan Scheffe testi -çoklu karşılaştırma- sonucunda; Matematik I ile Türkçe I ve Matematik I ile Beden Eğitimi I arasında anlamlı farklılıkların olduğu Tablo 3.3. den anlaşılmaktadır. Tablo 3.3 deki bulgulardan sözel bölümlerden biri olan Türkçe Öğretmenliği Anabilim dalına devam eden öğrenciler ile bir takım yetenek sınavlarına girerek fakültenin Beden Eğitimi anabilim dalına yerleştirilen öğrencilerin Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalındaki öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum sergilediklerini göstermektedir. Bu durum, Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalındaki öğrencilerin devam ettiği programın başlangıçta öğrenciler üzerinde olumsuz bir tutum oluşturmamasından dolayı ortaya çıkmış olabilir.

Tablo 3.3. Scheffe testi sonuçları

(I) GRUPLAR	(J) GRUPLAR	Ortalamalar arası farklılık (I-J)	Standart hata	p
Matematik Öğretmenliği I	Türkçe Öğretmenliği I	-14,4853(*)	2,38763	0,001*
Matematik Öğretmenliği I	Beden Eğitimi Öğretmenliği I	-16,7353(*)	2,61215	0,000*

* $p<0,05$

Tablo 3.4 incelendiğinde öğretmen adaylarının devam ettikleri sınıflar arasında öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarda $p<0,05$ önem seviyesinde anlamlı farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen bulgular öğretmen adaylarının sınıf seviyeleri göz önünde bulundurulduğunda mesleğe karşı tutumları arasında farklılıkların olduğu anlaşılmaktadır. Tablo 3.1 den de görüldüğü gibi Matematik Öğretmenliği birinci sınıf öğrencileri hariç diğer branşlarda öğrenimlerine devam eden birinci sınıf öğrencileri öğretmenlik mesleğine karşı olumlu tutum sergilemektedir.

Tablo 3.4. Bölümler göz önünde bulundurularak yapılan sınıflar arası ortalama puanların varyans analizi sonuçları

	Kareler toplamı	Serbestlik derecesi	Kareler ortalaması	F	p
Gruplar arası	11027,609	13	848,278	5,398	0,000*
Grup içi	133740,352	851	157,157		
Toplam	144767,961	864			

*p<0,05

Tablo 3.5. Cinsiyetler yönünden grup istatistiği

CINSİYET	Sayı	Ortalama	Standart sapma	t	p
Erkek	502	94,37	12,70	-1,814	0,070
Kız	363	95,98	13,22		

Tablo 3.5'den cinsiyetler arasında öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarda %5 önem seviyesinde anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 3. 6. Cinsiyetler arası bağımsız örnekler t –testi

	Varyansların Eşitliği (Levene) Testi		t	Serbestlik Derecesi	p	Ortalama Fark	Std. Hata (Fark İçin)
	F	p					
Varyansların Eşit Olması Kabulü	0,112	0,738	-1,814	863	0,070	-1,615	0,890
Varyansların Eşit Olmaması Kabulü			1,802	861,271	0,072	-1,615	0,896

Tablo 3.6 dan anketin uygulandığı gruplar arasında cinsiyet yönünden istatistiksel olarak önemli bir farkın (t=-1,814 sd=863,0 p=0,070) olmadığı anlaşılmaktadır. Elde edilen puan ortalamaları maksimum 115 puana

oldukça yakındır ($\bar{X} = 95,04$). Bu sonuçlardan öğretmen adayları arasında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlar arasında cinsiyet yönünden önemli bir farkın olmadığı ancak öğretmenlik mesleğine karşı olumlu anlamda tutum geliştirdikleri anlaşılmaktadır.

Elde edilen bulgulardan öğretmen adaylarının devam ettikleri program türlerine göre öğretmenlik mesleğine karşı tutumları arasında önemli farklılıkların ortaya çıktığı anlaşılmaktadır. Ayrıca, öğretmen adaylarının devam ettikleri sınıfların seviyeleri arasında öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarda $p < 0,05$ önem seviyesinde anlamlı farklılıklar olduğu belirlenmiştir. Bu bulguların yanında cinsiyetler arasında öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarda %5 önem seviyesinde anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir.

4. SONUÇLAR

Farklı branşlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma, öğretmen adaylarının hizmet öncesindeki devam ettikleri programın önemini ortaya koymaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular göz önüne alındığında öğretmen adayları genel olarak öğretmenlik mesleğine olumlu tutum gösterdikleri anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin devam ettikleri sınıf seviyesinin öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarda önemli bir etkisinin bulunduğunu ortaya koymaktadır. Örneklemedeki öğrenciler Matematik Öğretmenliği bölümü haricinde birinci sınıfa geldiklerinde yüksek bir motivasyonla geldikleri için mesleğe karşı olumlu bir tutum sergilemektedirler. Ancak son sınıfa devam eden öğrencilerden, Matematik Öğretmenliği ve Sınıf Öğretmenliği ikinci öğretim öğrencileri haricinde mesleğe karşı tutumlarında genel olarak düşük bir ortalama ortaya çıkmıştır. Elde edilen sonuçlar literatürdeki sonuçlarla desteklenmektedir (Gürses vd. 2005). Gürses vd (2005), lisans programına devam eden öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine atanamama endişesinin motivasyonlarını azaltıcı yönde etkilediğini tespit etmiştir. Motivasyonlarının azalmasının başlıca nedeni olarak sosyal çevrelerinden ve ekonomik durumlardan gelen baskıların etkisi önemli olduğunu belirtmiştir.

Çalışmada, özellikle öğretmenliğin saygınlığına ilişkin tutumlarında oldukça yüksek katılımlar gözlenmiştir. Araştırma bulguları öğrencilerin tercihlerindeki artışa paralel olarak öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünün öğretmen adayları gözünde giderek arttığını göstermektedir. Toplumumuzda öğretmenlik mesleğinin cazip olmadığı yönündeki kanaate ve a-

dayların öğretmenliğin cazibesi konusundaki tereddütlerine karşın, öğretmenliğin yeniden istenilen meslekler arasına girme eğiliminde olduğu görülmektedir (Şimşek, 2005). Öğretmenliğin son yıllarda tercih edilen meslek olması bunun bir nedeni olarak öngörülmektedir.

Öğrencilerin aldıkları pedagoji dersleri ve alan bilgilerinin yeterliği konusunda da olumlu tutum göstermeleri ülkemiz adına önemli bir kazanımdır. Bu nedenle, yeni bir bin yıla adım attığımız şu günlerde artık roller değişmektedir. Farklı bir dünya düzeni, küreselleşme, dünyaya açılma, yeniden yapılanma gibi değişme ve gelişmelerden söz edilirken; bu değişime ayak uydurabilmek için eğitim yoluyla yetiştirilecek bireylerin de araştıran, sorularayan, problem çözebilen, kritik düşünebilen, öğrenmeyi öğrenen, bilgiyi üretebilen, yaratıcı, esnek, teknolojiden faydalanabilen, düşündüklerini kolayca ifade edebilen, takım çalışması yapabilen... özelliklere sahip olmaları beklenmektedir. Bu özellikleri geliştirmede önemli bir fonksiyonu olduğu kabul edilen öğretmenlerin de değişme ve gelişmeleri anlayabilen, yorumlayabilen, etkililik ve kalite gibi değer ve davranışları özümseyen bireylerden oluşması, eğitim hizmetlerinde kalitenin sağlanması açısından önemli bir beklentidir (Şen ve Erişen, 2002).

Öğrencilerin cinsiyetleri göz önünde bulundurularak elde edilen ortalama puanlar arasında öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark çıkmamıştır. Bu durum, öğrencilerin cinsiyetlerinin mesleğe karşı tutumlarında önemli bir parametre olmadığı sonucuna ulaştırmaktadır. Sürücü (1997) tarafından yapılan bir araştırma sonucunda da cinsiyet ve öğrenim durumunun öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerinde etkili olmadığını tespit etmiştir.

Elde edilen sonuçlar göz önünde bulundurularak, eğitim fakültele-
rindeki yeniden yapılandırma süreci sonucunda öğrencilerin motivasyonları ve memnuniyetlerini artırmanın yolları göz önünde bulundurulması ve çeşitli olanakların sağlanması için girişimlerde bulunulması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- Acat, B. ve Yenilmez, K. (2004). "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Motivasyon (Güdülenme) Düzeyleri ve Sorunları". XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı. S: 99-120.
- Atıcı, B. (2000). Öğretmen Eğitiminde Yeni Bir Olanak: WWW ve Sosyal Oluşturmacılık. II. Ulusal Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu, 10-12 Mayıs 2000, Onsekiz Mart Üniversitesi: Çanakkale.

- Can, N. (2001).“Öğretmenlik Uygulamasının Yönetimi İle İlgili Yeni Düzenlemenin Getirdikleri ve Yaşanan Sorunlar”. Erciyes Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 11.
- Çelenk, S. (1988), Eğitim Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Yutumları, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Gökçe, E. (2003) “Gelişmiş Ülkelerde Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları”. Eğitimde Yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu. Sivas.
- Gürbüzürk, O. ve Genç, S., Z. (1997) “Sınıf Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları ile Akademik Başarıları Arasındaki İlişki-Atatürk Üniversitesi Örneği”. III. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu. Adana.
- Gürses, A., Doğan, Ç., Özkan, E., Açıkıldız, M., Bayrak, R. ve Yalçın, M. (2005) “Alan Öğretmeni Yetiştirmede Tezsiz Yüksek Lisans Eğitiminin Sonuçlarının Değerlendirilmesi”. S.D.Ü. Burdur Eğitim Fakültesi Dergisi. Sayı: 9, SS. 1-10
- Karamustafaoğlu, O. ve Akdeniz, A., R. (2002) “Fizik Öğretmen Adaylarının Kazanmaları Beklenen Davranışları Uygulama Okullarında Yansıtılabilir Olarakları”. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi. Ankara.
- Kaya, A. ve Büyükkasap, E. (2005) “Fizik Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Profilleri, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum ve Endişeleri: Erzurum Örneği” Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:13, No:2, SS.367-380.
- Oral, B. ve Dağlı, A. (1999) “Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimine İlişkin Algıları” Çağdaş Eğitim Dergisi. Cilt: 254, SS. 18-24.
- Özgür, F. N. (1994), Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul. S 35, 170-171.
- Seferoğlu, S.S. (2004). “Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutumları.” XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler Kitabı. S: 413-423.
- Sürücü, A. (1997), Öğretmenlik Formasyonu Alan Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, Selçuk Üniversitesi, Konya. S: 80-85.
- Şahin, N. (1992), Arifiye Anadolu Öğretmen Lisesi 3. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Şen, H., Ş. ve Erişen, Y. (2002) “Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Öğretim Elemanlarının Etkili Öğretmenlik Özellikleri”. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt: 22, Sayı:1, SS. 99-116.

-
- Şenel, E. A. (1999), Öğretmenlik Sertifikası Programına Katılan Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarına Öğretim Uygulamalarının Etkisi, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir. SS, 68-71.
- Şimşek, H. (2005) “Ortaöğretim Alan Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Programına Devam Eden Öğrencilerin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları” Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt:2, Sayı:1, s. 1-26.
- Temel, A. (1990) “Fen-Edebiyat Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarına Öğretmenlik Formasyon Programının Etkisi”. Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 1, Sayı: 3, SS. 180-192.
- Yetim, A ve Göktaş, Z. (2004) “Öğretmenin Mesleki Ve Kişisel Nitelikleri” Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt:12, No:2, ss.541-550.

Ek: Öğretmenlik Mesleğine Karşı Tutum Ölçeği

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. Öğretmenlik mesleğini ilgi duyduğum için seçtim.					
2. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgileri öğrenmeyi içtenlikle isteyerek yapıyorum.					
3. Kendimi öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenecek yeterlilikte hissediyorum.					
4. Öğretmenlik mesleği toplumda kabul görmemi sağlayacak.					
5. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenirsem kendimi bulmuş olacağım.					
6. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmek bir yetenek ve deneyim işidir. Ancak bunun bende çok sınırlı olduğunu düşünüyorum.					
7. Aldığım eğitim daha çok insana ulaşmamı sağlayacak.					
8. Aldığım öğretmenlik eğitimi gelecekte çok daha kolay iş bulmamı sağlayacak					
9. Aldığım öğretmenlik eğitimi sayesinde ilgi alanlarıma ilişkin yazılı kaynaklara çok daha kolay ulaşacağım.					
10. Aldığım öğretmenlik eğitimi kariyerim açısından yükselmemi sağlayacak.					
11. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenirsem ailem mutlu olacak.					
12. Öğretmenlik mesleği ile ilgi kazandığım beceriler arkadaşlarım arasında bana prestij kazandırıyor.					
13. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenemeyişimin nedeni yeterli çaba gösterememdir.					
14. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenemiyorum, çünkü bunları öğrenmeye çabalarlarken gerginleşiyorum ve unutkanlaşıyorum.					
15. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmede işini severek yapan ve beni motive edebilecek bir kişi ile çalışmam istekliliğimi artırır.					
16. Çalıştığım materyalin ilgi çekici olması önemlidir.					

Ek: Öğretmenlik mesleğine karşı tutum ölçeği devam

17. Çalıştığım materyalin ilgi çekici olması önemlidir.					
18. Birlikte eğitim aldığım grubun istekliliği beni etkiler.					
19. Öğretmenlik mesleği ile ilgili bilgi ve becerileri öğrenmeye karşı bir dirence sahip olduğumu ve bunu hiçbir zaman tam olarak öğrenemeyeceğimi düşünüyorum.					
20. Beklentilerim doğrultusunda gerçekleşecek bir eğitim öğretim süreci öğrenme konusundaki istekliliğimi artırır.					
21. Öğrendiğim bilgi ve becerileri kullanacağımı bilmek beni daha da motive ediyor.					
22. Benim ki öğrenmek değil bir şeyleri ezberlemek.					
23. Öğretmenlik eğitimi almamın benim yaşam kalitemi artıracığına inanıyorum.					
24. Gelecekte öğretmenlik mesleğinin vazgeçilmez bir meslek olarak yerini alacağına inanıyorum.					